

MEDEDELING

Een jaar Wantsenstudiegroep

Begin 2017 hebben enkele insectenkenners van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg een Wantsenstudiegroep opgericht (AKKERMANS, 2017a). De aanleiding voor de oprichting was de start van het tweejarig wantsenproject door EIS Kenniscentrum Insecten. Dit is een inventarisatieproject gericht op wantsensoorten, behorend tot tien families, om te komen tot een landelijke atlas met een daarbij behorende veldgids (AUKEMA *et al.*, 2017a). De Wantsenstudiegroep heeft zich in dit project voorgenomen de provincie Limburg voor haar rekening te nemen. De inventarisatieactiviteiten van de studiegroep beperken zich niet tot de 86 projectwantsen, maar alle soorten behorende tot de onderorde van de Heteroptera worden meegenomen.

In het eerste jaar zijn acht excursies gehouden, verspreid over de provincie. Doel van deze excursies was het onder de knie krijgen van zoveel mogelijk vangtechnieken en het leren kennen van soorten [figuur 1]. De meeste excursies zijn begeleid door twee landelijke wantsenexperts, Berend Aukema en Dik Hermes, wat een enorme versnelling aan kennis heeft opgeleverd.

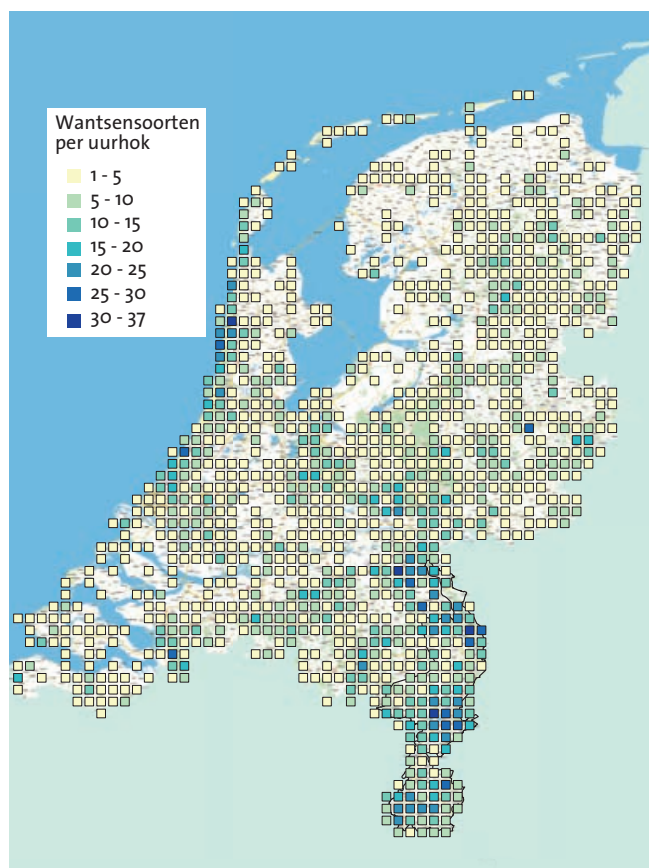
De leden van de studiegroep leggen hun waarnemingen met foto vast in Waarneming.nl. De Limburgse inspanningen zijn in deze landelijke databank duidelijk zichtbaar. Ten eerste verdrievoudigde het aantal waarnemingen van wantsen in Limburg van 2.953 in 2016 tot 10.535 in 2017, terwijl landelijk slechts een verdubbeling te zien was. In 2017 zijn landelijk 38.591 waarnemingen van wantsen aan Waarneming.nl toegevoegd; 27% van de waarnemingen in 2017 is derhalve afkomstig uit Limburg. Hetzelfde geldt voor de projectsoorten: landelijk 16.160 gevalideerde waarnemingen, waarvan 3.642 uit Limburg, ofwel 23%. Ook op de overzichtskaart springt Limburg er duidelijk in positieve zin uit [figuur 2]. Van de 135 uurhokken (5x5 km) die geheel of gedeeltelijk gelegen zijn in Limburg, zijn er slechts 16 (overwegend grenshokken) nog niet bezocht.

Kijkend naar het aantal soorten blijkt dat er voor de provincie Limburg tot en met 2016 in totaal 369 in Waarneming.nl zijn geregistreerd (en gevalideerd). Alleen al in 2017 zijn er echter 370 verschillende soorten waargenomen, waarvan 57 nieuw ten opzichte van de periode daarvoor. Daarentegen zijn 56 soorten in 2017 niet teruggevonden. Al met al zijn er nu voor Limburg 426 verschillende soorten wantsen in Waarneming.nl vastgelegd. Naast Waarneming.nl bestaat er nog een landelijk bestand gebaseerd op collecties. Het landelijk aantal wantsensoorten bedraagt 647, waarvan er 570 in Limburg zijn waargenomen (persoonlijke mededeling B. Aukema). De activiteiten van de studiegroep leiden ertoe dat de kennis over de verspreiding van wantsen in Limburg snel toeneemt en boven het landelijk gemiddelde uitkomt. Door het intensieve veldonderzoek treedt echter ook een waarnemerseffect op, waardoor het lijkt alsof sommige algemene soorten, zoals bijvoorbeeld de Grij-

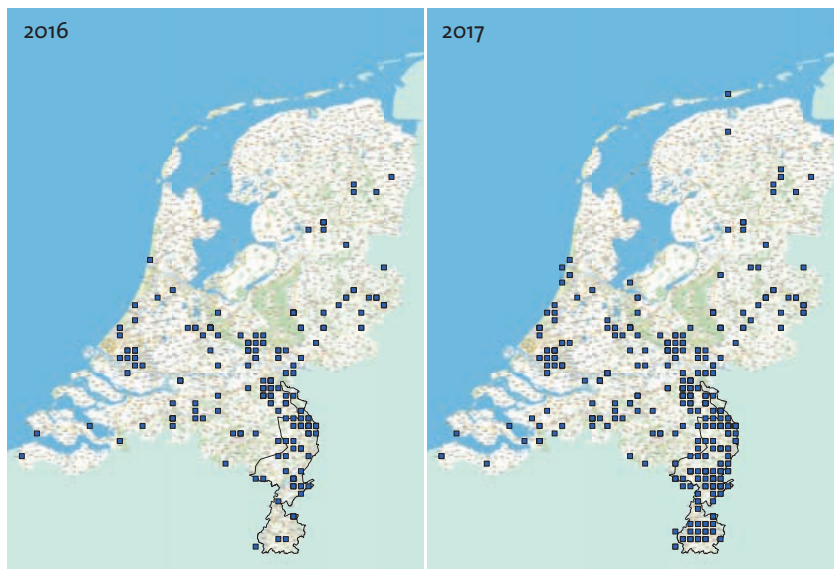
FIGUUR 1

De Wantsenstudiegroep in actie (foto: Willem Vergoossen).

FIGUUR 2

Overzicht van het aantal vastgestelde soorten wantsen uit het EIS-project per uurhok (bron: Waarneming.nl).

FIGUUR 3

De duidelijk toename van de Grijs glasvleugelwants (*Stictopleurus punctatonervosus*) in Limburg in 2017 ten opzichte van de jaren daarvoor is een typisch waarnemenseffect (bron: Waarneming.nl).

FIGUUR 4

Knoopkruidschildwants (*Carpocoris purpureipennis*). Algemeen in Limburg, maar zeldzaam in overig Nederland (foto: Jan Slaats)

ze glasvleugelwants (*Stictopleurus punctatonervosus*), in Limburg sterk toenemen [figuur 3]. Soms is de 'roodkleuring' van Limburg ook correct. De Knoopkruidschildwants (*Carpocoris purpureipennis*) [figuur 4], een soort die zijn areaal in Nederland langzaam noordwestwaarts uitbreidt, blijkt inmiddels in heel Limburg algemeen en daarbuiten (nog) niet [figuur 5].

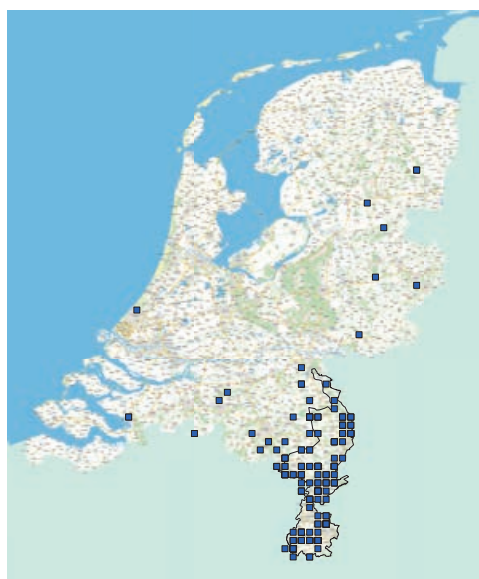
In de winter van 2016-2017 is het verspreidingsbeeld van de Plataan-netwants (*Corythucha ciliata*) in Limburg in kaart gebracht en daarmee feitelijk voor heel Nederland, want de soort is nog slechts eenmaal buiten Limburg (in 's Hertogenbosch) aangetroffen (AKKERMANS, 2017b).

Er worden ook nieuwe soorten ontdekt. Eind 2016 is door Twan Martens in Limburg de eerste waarneming voor Nederland van de Duinrietsapwants (*Dimorphopterus spinolae*) gedaan (AUKEMA *et al.*, 2017b), een bodemwants die uitsluitend bij Duinriet voorkomt. Van deze soort zijn in 2017 in Midden-Limburg vele populaties gevonden. Tijdens het vangen van nachtvinders met licht op een laken

werden in 2017 door Gerard Lommen in een tuin in Treebeek twee soorten blindwantsen aangetroffen die nieuw zijn voor Nederland, namelijk *Orthotylus caprai* en *Phoenicocoris dissimilis* (AUKEMA & LOMMEN, 2017). Mede door deze aanvullende vangmethode zijn voor het kilometerhok waarin deze tuin is gelegen (Amersfoortcoördinaten 194-327) inmiddels 137 soorten wantsen geregistreerd. Daarmee staat dit kilometerhok wat betreft de presentie van wantsen in Limburg op kop.

Gezien de resultaten van ons startjaar zijn onze plannen voor 2018 ambitieus. Allereerst willen we alle in 2017 niet bezochte uurhokken inventariseren, zodat er in Limburg voor het EIS-project geen onderzoekshiaten meer voorkomen. Daarnaast is ons voornemen om door de grens van 500 waargenomen soorten te breken. Naast allerlei individuele strooptochten zijn wederom een achttal excursies gepland. Wilt u deelnemen aan de wantsenstudiegroep en op de hoogte gehouden worden? Stuur een email naar martine.lemmens@nhgl.nl.

Reinier Akkermans

FIGUUR 5

De verspreiding van de Knoopkruidschildwants (*Carpocoris purpureipennis*) met een duidelijk zwaartepunt in Limburg toont de reële situatie (bron: Waarneming.nl).

Literatuur

- AKKERMANS, R.W., 2017a, Oprichting Wantsenstudiegroep Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 106(3): 71.
- AKKERMANS, R.W., 2017b, Plataan-gebonden wantsen in Limburg: Plataanriderwants en Plataan-netwants. Natuurhistorisch Maandblad 106(9): 159-163.
- AUKEMA, B., TH. HEIJERMAN & V.J. KALKMAN, 2017a. Veldgids Wantsen deel 1. EIS Kenniscentrum Insecten, Leiden.
- AUKEMA, B., T. MARTENS, N. KLUNDER & J. PRIJS, 2017b. Nieuwe en interessante wantsen VII (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 48: 45-54.
- AUKEMA, B. & G. LOMMEN, 2017. Nieuwe en interessante Nederlandse Wantsen VIII (Hemiptera: Heteroptera). Nederlandse Faunistische Mededelingen 49: 101-105.